

Marek Szuba

RAPORTY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ELEKTROENERGETYCZNYCH INWESTYCJI LINIOWYCH W OCENIE INWESTORÓW

ENVIRONMENTAL AUDITS OF HIGH VOLTAGE OBJECTS FROM THE VIEW POINT OF INVESTORS

Zakład Elektroenergetyki Przemysłowej

Instytut Energoelektryki I-8, Politechnika Wroclawska

STRESZCZENIE

W artykule zaprezentowano usytuowanie elektroenergetycznych inwestycji liniowych w przepisach o zagospodarowaniu przestrzennym i ochrony środowiska. Wskazano przy tym na najistotniejsze elementy procedury lokalizacyjnej tego rodzaju przedsięwzięć. Jednym z elementów wspomnianej procedury jest kwestia oceny oddziaływania planowanej inwestycji na środowisko. Podstawowym dokumentem, w którym dokonywana jest tego rodzaju ocena jest raport oddziaływania na środowisko. Jego zakres określony w Ustawie Prawo ochrony środowiska wydaje się niedostosowany do specyfiki elektroenergetycznych inwestycji liniowych. Powoduje to, że przy sporządzaniu raportów oddziaływania na środowisko dla napowietrznych linii elektroenergetycznych ich autorzy napotykać na szereg trudności związanych m.in. z koniecznością uwzględnienia oddziaływania tego rodzaju obiektów na obszary chronione europejskiej sieci Natura 2000. W artykule wskazano także inne problemy przy sporządzaniu raportów dla tego rodzaju obiektów, podkreślając, że ich konsekwencją są znaczne opóźnienia w uzyskiwaniu decyzji administracyjnych niezbędnych do rozpoczęcia prac budowlanych. Med. Pr. 2007;58(2):177–183

Słowa kluczowe: pola elektromagnetyczne, linie i stacje elektroenergetyczne, procedura lokalizacyjna, raport oddziaływania na środowisko

ABSTRACT

The localization of high voltage objects, e.g., overhead transmission lines, under the spatial planning and environmental protection regulations is discussed. The most important elements of the localization procedure concerning high voltage overhead lines are presented. One of the elements of this procedure is the assessment of the investment environmental impact. The environmental audit is an essential document, in which this impact is described. It seems that its scope specified in the Environmental Protection Act is not adjusted to the specificity of line investments. This gives rise to some problems in preparing environmental audits for overhead lines, e.g., possible influence of high voltage lines on the Natura 2000 area zones. Several other related problems are also highlighted in this paper. Med Pr 2007;58(2):177–83

Key words: electromagnetic fields, overhead high voltage lines and substations, localization procedure, environmental audit

Adres autora: Wybrzeże Wyspiańskiego 27, 50-370 Wrocław, e-mail: marek.szuba@pwr.wroc.pl

Nadesłano: 19.02.2007

Zatwierdzono: 23.03.2007

WSTĘP

Inwestycje liniowe (np. linie elektromagnetyczne) stanowią specyficzną kategorię przedsięwzięć, które charakteryzują się zazwyczaj znaczną długością, a ich procedura lokalizacyjna niewiele różni się od tej, prowadzonej dla innego rodzaju zadań inwestycyjnych, nie zaliczonych do inwestycji celu publicznego. Tak więc rzeczywistość nie potwierdza od lat zapowiadanego, uprzywilejowanego trybu uzyskiwania decyzji lokalizacyjnych dla tej grupy przedsięwzięć, a ich specyfika powoduje, że procedury administracyjne zmierzające do ich zrealizowania są często znacznie dłuższe niż pierwotnie oceniał to inwestor.

Faktem jest, że ostatnie, istotne zmiany w ustawach Prawo ochrony środowiska (1), o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (2) oraz Prawo budowlane (3), które wprowadzono w lipcu 2005 r., uprościły procedurę lokalizacyjną wielu planowanych do realiza-

cji przedsięwzięć, jednak nie przyczyniły się one do usunięcia szeregu barier utrudniających lokalizację elektroenergetycznych inwestycji liniowych. Kolejną nadzieję na uproszczenie procedur administracyjnych, a w konsekwencji skrócenie czasu koniecznego do uzyskania decyzji lokalizacyjnej, daje żywo dyskutowany obecnie projekt ustawy o planowaniu przestrzennym (4).

ZNACZENIE ELEKTROENERGETYCZNYCH INWESTYCJI LINIOWYCH W PRZEPISACH O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

Linie nowo projektowane

Projektowanie i budowa napowietrznych linii elektroenergetycznych od wielu lat podlega ścisłym wymaganiom technicznym sprecyzowanym w normie (5), a tak-

że określonej procedurze lokalizacyjnej, która cechuje się licznymi ograniczeniami formalno-prawnymi.

Dokumentami o podstawowym znaczeniu w postępowaniu zmierzającym w konsekwencji do realizacji elektroenergetycznej inwestycji liniowej są: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP) lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (decyzja ULICP). Rozstrzygnięcia w sprawie wyboru ścieżki lokalizacyjnej dokonuje inwestor, kierując się wieloma kryteriami, przede wszystkim uwarunkowaniami formalno-prawnymi oraz przewidywanym czasem uzyskania ostatecznego, pozytywnego rozstrzygnięcia, tj. uchwaleniem miejscowego planu lub uzyskaniem decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Nie ulega wątpliwości, że jednym z najistotniejszych etapów procesu projektowania linii napowietrznej jest wybór jej trasy, której wstępny zarys [(po dokonaniu stosownych uzgodnień wymaganych w ustawie (2))] powinien zostać uwidoczniony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a ostateczny przebieg (po przeprowadzeniu skomplikowanego postępowania administracyjnego) w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Tak skonstruowana procedura lokalizacyjna stwarza bardzo poważne utrudnienia dla inwestorów elektroenergetycznych obiektów liniowych, gdyż praktycznie każda zmiana trasy linii napowietrznej, a nawet jej krótkiego odcinka — najczęściej wymuszona ostrymi konfliktami społecznymi — wymaga nie tylko odpowiednich zmian w miejscowym planie, lecz w wielu przypadkach także zmiany studium, co znacząco wydłuża procedurę lokalizacyjną. Sytuacja staje się bardzo skomplikowana w przypadku, gdy planowana linia przechodzić ma przez obszar więcej niż jednej gminy, co dla linii o napięciach 110 kV, 220 kV czy 400 kV jest regułą.

Linie przebudowywane (modernizowane)

Realizacja inwestycji elektroenergetycznych, polegających na przebudowie, rozbudowie lub modernizacji istniejących linii napowietrznych wysokiego napięcia, w większości przypadków podlega takim samym procedurom administracyjnym, jak linie budowane od podstaw. Procedurę lokalizacyjną dotyczącą przebudowy lub modernizacji istniejących linii napowietrznych wysokiego napięcia, szczególnie wtedy, gdy trasa ich przebiegu nie jest zmieniana, inwestorzy postrzegają często jako niewywołującą konfliktów. Uznają bowiem, że pozostawienie istniejącej trasy, po której linia przeznaczona do przebudowy przebiegała co najmniej przez 30–40

lat i wpisała się w okoliczny krajobraz, nie powinno rodzić konfliktów społecznych. Sądzą także, że uzyskanie prawa do terenu na cele budowlane, niezbędne do uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę, nie powinno sprawiać kłopotów.

Niestety, dotychczasowa praktyka okazuje się zupełnie inna. Dopóki przeznaczona do przebudowy lub modernizacji linia napowietrzna jest w ciągłej eksploatacji, nie budzi w zasadzie żadnego zainteresowania społeczności zamieszkującej w jej sąsiedztwie. Od chwili otrzymania przez ludność mieszkającą w otoczeniu linii pierwszych informacji o jej planowanej przebudowie lub modernizacji, wynikającej najczęściej z jej złego stanu technicznego, rozpoczynają się jednak liczne, często zakrojone na szeroką skalę protesty, które w wielu przypadkach skutkują zawiązaniem się społecznych komitetów protestacyjnych. Reakcje takie dość łatwo zrozumieć, tym bardziej, że w niektórych przypadkach planowana przebudowa linii napowietrznej wiąże się z istotną zmianą jej parametrów technicznych (zmiana wysokości słupów, poziomu napięcia, liczby torów itd.), co sugeruje zwiększenie zasięgu występowania pól elektromagnetycznych i hałasu, coraz częściej postrzeganych przez społeczności lokalne jako podstawowe uciążliwości sąsiedztwa tego rodzaju inwestycji.

Przykładem potwierdzającym wspomniane wyżej spostrzeżenia jest przebieg procedury lokalizacyjnej dotyczącej przebudowy na linię czterotorową, dwunapięciową (2×220 kV + 2×400 kV), fragmentu eksploatowanej od kilkudziesięciu lat jednotorowej linii 220 kV Plewiska–Konin. Przebudowa tej linii, ukończona na większej części trasy, trwa od kilku lat i obecnie szanse na jej szybkie zakończenie należy ocenić jako nikłe.

OCHRONA ŚRODOWISKA PRZY REALIZACJI ELEKTROENERGETYCZNYCH INWESTYCJI LINIOWYCH

Każda działalność inwestycyjna, także w obszarze elektroenergetyki, powinna być realizowana ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z ochroną środowiska i jego cennych zasobów. Wymagania dotyczące ochrony środowiska w działalności inwestycyjnej zostały określone przede wszystkim w Ustawie Prawo ochrony środowiska (6) oraz Ustawie o ochronie przyrody (7), a także w rozporządzeniach wykonawczych do wspomnianych ustaw. Zasadnicza i najbardziej kompleksowa ocena spełnienia tych wymagań na etapie przedrealizacyjnym dokonywana jest w raporcie oddziaływania na środowisko planowanego przedsię-

wzięcia - dokumencie niezbędnym w procedurze oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) inwestycji, przeprowadzanej dla większości inwestycji elektroenergetycznych. Wstępne analizy implikacji środowiskowych związanych z planowanym przedsięwzięciem dokonywane są także na wcześniejszych etapach planowania przestrzennego, przede wszystkim w prognozie oddziaływania na środowisko, obowiązkowo sporządzanej do projektu miejscowego planu.

Kluczowym problemem przy dokonywaniu oceny środowiskowej planowanego przedsięwzięcia jest jej zakres, uzależniony w pewnym stopniu od rodzaju inwestycji. Kryterium klasyfikacyjnym jest obligatoryjny lub fakultatywny obowiązek sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Mimo że praktycznie wszystkie przedsięwzięcia z branży elektroenergetycznej (budowa linii i stacji elektroenergetycznych) zostały zaliczone do grupy inwestycji celu publicznego, to z powodów, których nie sposób dostatecznie uzasadnić, obligatoryjny obowiązek sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko dotyczy stacji elektroenergetycznych i linii napowietrznych o napięciu 220 kV i wyższym oraz o długości nie mniejszej niż 15 km. Dla pozostałych inwestycji elektroenergetycznych, których napięcie znamionowe jest nie mniejsze niż 110 kV, ewentualny obowiązek sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko jest ustalany na mocy postanowienia właściwego organu. Oznacza to, że proces podejmowania decyzji w tej kwestii ma charakter uznaniowy, a doświadczenie wskazuje, iż dla inwestycji o podobnych parametrach technicznych i porównywalnym zakresie zdarzają się rozstrzygnięcia o całkowicie odmiennej treści.

PROBLEMY SPORZĄDZANIA RAPORTU ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA NAPIOWIETRZNYCH LINII ELEKTROENERGETYCZNYCH WYSOKIEGO NAPIĘCIA

Zgodnie z obowiązującymi przepisami (6), przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę dla napowietrznej linii elektroenergetycznej, inwestor zobowiązany jest uzyskać decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (zwanej dalej decyzją środowiskową), przy czym procedura jej przygotowania wymaga przeprowadzenia przez organ właściwy do jej wydania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko z udziałem społeczeństwa.

Mimo że ostatnia znacząca nowelizacja Ustawy Prawo ochrony środowiska (1) wprowadza do systemu prawnego nowy rodzaj decyzji administracyjnej określającej warunki korzystania ze środowiska, to zmiana ta została pozytywnie przyjęta przez inwestorów. Zlikwidowała ona krytykowany powszechnie dotychczasowy obowiązek dwukrotnego przeprowadzania procedury oceny oddziaływania na środowisko, a w konsekwencji dwukrotnego sporządzania raportu oddziaływania na środowisko. Wspomniana nowelizacja nie wprowadziła przy tym znaczących zmian w samej procedurze OOŚ elektroenergetycznych inwestycji liniowych, poza istotnym uwypukleniem kwestii potencjalnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na obszary sieci ekologicznej Natura 2000. Tak więc w dalszym ciągu inwestorom realizującym przedsięwzięcia liniowe z branży elektroenergetycznej zbyt ogólne i często niejasne zapisy w art. 52., ust. 1b znowelizowanej Ustawy Prawo ochrony środowiska (6), dotyczące zakresu raportu oddziaływania na środowisko, stwarzają poważny problem i w wielu przypadkach są przyczyną znacznego przedłużania się procedury OOŚ, a w konsekwencji wielomiesięcznych opóźnień w uzyskaniu decyzji środowiskowej. Praktyka wskazuje, że szczególnie trudne staje się uzyskanie decyzji środowiskowej dla przedsięwzięć planowanych do zlokalizowania na obszarach europejskiej sieci Natura 2000 lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Dość kateryczne, a jednocześnie mało precyzyjne zapisy dotyczące sposobu oceny potencjalnego wpływu planowanego przedsięwzięcia na obszary sieci Natura 2000 powodują, że właściwe organy analizujące raporty oddziaływania na środowisko sporządzone dla linii elektroenergetycznych, które choćby w niewielkim fragmencie przebiegać mają przez obszary sieci Natura 2000, bardzo sceptycznie podchodzą do tego rodzaju inwestycji i najczęściej przedłużają procedurę, wymagając szereg dodatkowych opinii i ekspertyz.

Faktem jest, że przy analizie oddziaływania linii napowietrznej na obszary sieci Natura 2000 autorzy raportów napotykać na szereg problemów obiektywnych. Część z nich została scharakteryzowana w pracy (8), a do najistotniejszych należy zaliczyć:

- Bardzo lakoniczne zapisy lub ich brak w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące zasad ochrony obszarów sieci Natura 2000, także w tych przypadkach, w których do planów miejscowych wprowadzono już elektroenergetyczne inwestycje liniowe. Taki stan rzeczy jest konsekwencją tego, że większość obowiązujących aktualnie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalono

na została przed wejściem w życie przepisów ustanawiających obszary ochronne europejskiej sieci Natura 2000.

- Brak kompletnych map z zaznaczonymi granicami obszarów sieci Natura 2000, szczególnie obszarów z tzw. Shadow List, lub niedostateczna jakość tych map, udostępnianych na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska (<http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/>), uniemożliwiająca w praktyce ich wykorzystanie.
- Brak planów ochrony obszarów sieci Natura 2000 precyzujących w sposób jednoznaczny kryteria ich ochrony, co utrudnia bądź uniemożliwia ocenę wpływu elektroenergetycznych inwestycji liniowych na zasoby przyrodnicze konkretnego obszaru.
- Niedostateczną inwentaryzację przyrodniczą wielu obszarów sieci Natura 2000, która powoduje poważne trudności w analizie potencjalnych oddziaływań projektowanej linii elektroenergetycznej na stan siedlisk lub gatunków znajdujących się na konkretnym obszarze ochrony.

Przy analizowaniu problemów dotyczących przygotowywania raportu oddziaływania na środowisko dla elektroenergetycznych inwestycji liniowych inwestorzy od dawna zwracają uwagę na ich specyfikę. Podkreślają, że linia napowietrzna nie wymaga zajęcia, a w konsekwencji wyłączenia z np. rolniczej czy leśnej eksploatacji znaczących obszarów terenu, tak jak dzieje się to w przypadku innych inwestycji liniowych (np. drogowych, kolejowych, gazociągów itp.). W przypadku linii napowietrznych wyłączeniu podlegają jedynie niewielkie fragmenty terenu, na których lokalizowane są konstrukcje wsporcze (słupy). Tak więc poza oczywistymi implikacjami krajobrazowymi, których ocena jest zazwyczaj dość subiektywna, oddziaływanie tego rodzaju inwestycji sprowadza się w głównej mierze do wpływu na środowisko pola elektromagnetycznego i hałasu. Inwestorzy wskazują także, że linia napowietrzna nie wprowadza podziału ekosystemów tak charakterystycznego dla liniowych inwestycji drogowych czy kolejowych, co może mieć znaczące konsekwencje przyrodnicze.

W świetle obowiązujących przepisów (7) istotna wydaje się natomiast ocena wpływu projektowanej linii napowietrznej na zasoby przyrodnicze terenów, przez które będzie ona prowadzona. Dotyczy to przede wszystkim linii projektowanych na obszarach europejskiej sieci Natura 2000 lub w niewielkiej odległości od nich. W przypadku takiej lokalizacji linii raport oddziaływania na środowisko powinien dawać odpowiedź na pytanie, czy

planowane przedsięwzięcie może mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczony został obszar Natura 2000. Zdaniem inwestorów ocena tego wpływu powinna być w zadowalający sposób udokumentowana, tym bardziej, że w praktyce — na mocy kategorycznych zapisów zawartych w art. 34., ust. 1. Ustawy o ochronie przyrody (7) — użycie w raporcie oddziaływania na środowisko określenia 'wpływ negatywny' wyklucza planowane przedsięwzięcie z realizacji.

Powyżej opisane kwestie stają się bardzo istotne na terenach, gdzie obszary sieci Natura 2000 obejmują duże powierzchnie (np. woj. warmińsko-mazurskie). Inwestorzy zwracają uwagę, że budowa linii napowietrznych staje się na takich terenach prawie nierealna, gdyż organy właściwe do wydawania stosownych decyzji najczęściej opóźniają procedurę bądź zawieszają postępowanie zmierzające do wydania decyzji środowiskowej, zdaniem inwestorów — bez merytorycznego uzasadnienia. Wskazują także, że niewykonalne staje się wytyczenie trasy linii o ekonomicznie uzasadnionej długości, która ominie obszary zabudowane, mocno zurbanizowane oraz obszary należące do sieci Natura 2000. Niemożliwe staje się zatem zaproponowanie rozwiązań alternatywnych, sugerowanych zapisami art. 52., ust. 1., pkt 3. i 5., jako koniecznych do oceny w ramach sporządzanego raportu oddziaływania na środowisko. Inwestorzy podkreślają, że w ramach koncepcji wariantowej dla linii napowietrznej można rozważać w niektórych przypadkach budowę linii kablowych, ale rozwiązanie takie, przede wszystkim na etapie budowy, z pewnością charakteryzuje się negatywnym wpływem na siedliska przyrodnicze znajdujące się na obszarach sieci Natura 2000. W takiej sytuacji skorzystanie z zapisu zawartego w art. 34. Ustawy o ochronie przyrody (7), o możliwości realizacji przedsięwzięcia w przypadku, gdy przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (bezpieczeństwo energetyczne regionu lub kraju), staje się niemożliwe.

Nie ulega wątpliwości, że raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać bardziej szczegółowe niż w prognozie dane dotyczące projektowanej linii napowietrznej i jej możliwych implikacji środowiskowych. Mimo tego spełnienie w treści raportu wszystkich wymogów ustawowych przysparza inwestorowi oraz autorowi raportu oddziaływania na środowisko sporych problemów, co wynika z tego, że zakres raportu oddziaływania na środowisko sprecyzowany w art. 52. ustawy (6) odnosi się do przedsięwzięć inwestycyjnych z bardzo różnych dziedzin gospodarki.

Przy sporządzaniu raportu oddziaływania na środowisko dla linii napowietrznej wysokiego napięcia szczególne trudności występują przy charakteryzowaniu następujących zagadnień:

1. Opis elementów przyrodniczych środowiska, na które oddziaływać może planowana elektroenergetyczna inwestycja linowa [art. 52., ust. 1., pkt 2. ustawy (6)] — w tym punkcie za niecelowe uznać należy charakteryzowanie tych elementów przyrodniczych, na które projektowana linia nie będzie oddziaływać. Takich sformułowań domagają się jednak niektóre organy prowadzące procedurę OOS, co należy uznać za bezzasadną praktykę.
2. Opis analizowanych wariantów inwestycji wraz z uzasadnieniem ich wyboru, uwzględniając przypadki niepodjęcia realizacji inwestycji oraz rozwiązania najkorzystniejsze z punktu widzenia ochrony środowiska [art. 52., ust. 1., pkt 3. ustawy (6)] — należy zwrócić uwagę na to, że w momencie opracowywania raportu oddziaływania na środowisko dla linii napowietrznej nie ma praktycznie mowy o zmianie trasy linii, gdyż jej ostateczny przebieg jest uwzględniony w planie miejscowym, przy opracowywaniu którego analizowano różne warianty jej przebiegu. W przypadku lokalizowania linii na podstawie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego jej trasa uwidoczniła jest w załączniku graficznym do wspomnianej decyzji. W konsekwencji wymagana w raporcie oddziaływania na środowisko, sporządzanym na potrzeby uzyskania decyzji środowiskowej, analiza różnych wariantów przedsięwzięcia może polegać jedynie na ocenie implikacji środowiskowych linii wykonanej z użyciem różnych sylwetek słupów, przewodów czy osprzętu linii, co nie ma w praktyce większego wpływu na oddziaływanie linii na środowisko.
3. Określenie, dla analizowanych wariantów, możliwości oddziaływania projektowanej linii na środowisko włącznie z terenami przygranicznymi, z uwzględnieniem przypadków poważnych awarii technicznych [art. 52., ust. 1., pkt 4. ustawy (6)] — wspomniano już, że charakteryzowanie oddziaływania na środowisko wariantów przebiegu trasy linii, rozpatrywanych na wcześniejszym etapie procedury (uchwalanie miejscowego planu), wydaje się niezasadne, tym bardziej, że problemy te były analizowane w prognozie sporządzonej do projektu planu. Niezależnie jednak od wyboru wariantu nie są znane przypadki transgranicznego oddziaływania na środowisko linii napowietrznych wysokiego napięcia, gdyż ich wpływ ma

wyłącznie charakter lokalny. Nie były też rejestrowane znaczące niekorzystne skutki dla środowiska niezwykle rzadko występujących awarii tego rodzaju linii.

4. Uwzględnianie w raporcie oddziaływania na środowisko oddziaływania różnych wariantów w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 [art. 52., ust. 1b. ustawy (6)] — o niecelowości analizowania oddziaływania na środowisko innych niż wnioskowany wariantów przebiegu linii wspomniano już wcześniej. Scharakteryzowanie wpływu proponowanego przez inwestora wariantu przebiegu linii na obszary sieci Natura 2000 także stwarza niemało problemów. Nie ma bowiem dostępu do zadowalających jakościowo map obszarów sieci Natura 2000, szczególnie obszarów ujętych na „Shadow List”. Ponadto, w większości opracowań poświęconych oddziaływaniu czynników chemicznych i fizycznych na obszary sieci Natura 2000 dominuje analiza wpływu na środowisko czynników aerosanitarnych oraz hałasu, którego natura jest odmienna od hałasu wytwarzanego przez linie napowietrzne. Nie ma natomiast wiarygodnych opracowań dotyczących wpływu na elementy przyrodnicze praktycznie jedyne — poza hałasem — czynnika fizycznego towarzyszącego pracy linii napowietrznych wysokiego napięcia, tj. pola elektromagnetycznego. Dodatkowo, w przypadku obszarów atrakcyjnych widokowo, niezwykle subiektywna jest ocena implikacji krajobrazowych związanych z obecnością w terenie słupów linii napowietrznej.
5. Kwestia możliwości pojawienia się konfliktów społecznych [art. 52., ust. 1., pkt 11. ustawy (6)] — doświadczenia z realizacji prawie wszystkich napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, które wybudowano w ciągu ostatniego piętnastolecia wskazują, że lokalizacji tego rodzaju przedsięwzięć zawsze towarzyszą konflikty społeczne. Ich skala i zasięg bywają bardzo różne i, zdaniem inwestorów, niejasne wymagania odnośnie do treści tego punktu raportu powodują, że ta właśnie część pracy jest często kwestionowana przez organy oceniające wspomniany dokument.
6. Zagadnienie monitorowania oddziaływania linii na środowisko na etapie jej budowy i eksploatacji [art. 52., ust. 1., pkt 12. ustawy (6)] — znaczna stałość w czasie czynników fizycznych towarzyszących pracy linii napowietrznych wysokiego napięcia oraz brak technicznych możliwości zmiany podstawowych jej parametrów (napięcia, zdolności przesyłowej)

w okresie eksploatacji powoduje, że monitorowanie oddziaływania na środowisko tego rodzaju przedsięwzięcia nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia. Za wystarczające uznać należy wykonanie pomiarów kontrolnych, zweryfikowanych stosownymi obliczeniami, przed oddaniem linii do użytkowania, w okresie tzw. próbnego rozruchu linii. Tego typu sformułowania zawarte w raporcie oddziaływania na środowisko są niekiedy kwestionowane przez organy prowadzące postępowanie, które sugerują celowość ciągłego monitorowania pola elektromagnetycznego, a przede wszystkim hałasu w sąsiedztwie linii.

7. Kwestia ewentualnego ustanawiania tzw. obszarów ograniczonego użytkowania, o których mowa w art. 135. Ustawy Prawo ochrony środowiska [art. 52., ust. 1., pkt 9. ustawy (6)] — zgodnie z ustaleniami zawartymi we wspomnianej ustawie obowiązkiem inwestora, także w przypadku elektroenergetycznej inwestycji liniowej, jest zapewnienie dotrzymania standardów jakości środowiska na terenach, do których inwestor nie posiada tytułu prawnego. Praktyka wskazuje, że w przypadku linii napowietrznych jedynym problemem jest utrzymanie natężenia pola elektrycznego poniżej 1 kV/m na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Niekiedy trudne jest także dotrzymanie dopuszczalnych poziomów hałasu na najbliższym terenie chronionym. Jest oczywiste, że wymóg ten można zrealizować poprzez ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania na określonym terenie, w pasie o wyznaczonej szerokości, wzdłuż całej linii napowietrznej. Działanie takie rodzi jednak określone konsekwencje, scharakteryzowane w art. 136. ustawy (6) i w przypadku linii elektroenergetycznych mogłoby prowadzić do długotrwałych sporów z właścicielami przede wszystkim tych nieruchomości, nad którymi przebiegają przewody linii. Zgodnie z zapisami zawartymi w Ustawie Prawo budowlane (3) uzyskanie przez inwestora pozwolenia na budowę uwarunkowane jest koniecznością dysponowania nieruchomością na cele budowlane. Zdaniem inwestora tę właśnie drogę prawną można wykorzystać w celu uzyskania tytułu prawnego do określonego terenu leżącego pod linią i w jej sąsiedztwie. Tytuł taki inwestor może zapewnić sobie poprzez wykup działki bądź też jej dzierżawę. Warto jednak zwrócić uwagę na specyfikę linii napowietrznej jako obiektu budowlanego, który wymaga zajęcia i wyłączenia z dotychczasowego sposobu użytkowania jedynie miejsca pod konstrukcje wsporcze (słupy). Pozostały teren pod linią elektroenerge-

tyczną może być wykorzystywany prawie w dowolny sposób, a jedynym ograniczeniem jest zakaz zabudowy mieszkaniowej w obszarach, w których natężenie pola elektrycznego przekracza wartość 1 kV/m. W rezultacie inwestorzy linii napowietrznych realizują wymóg dotrzymania standardów jakości środowiska ustalonych w obowiązujących przepisach poprzez zawarcie z właścicielami nieruchomości odpowiednich umów cywilnoprawnych, potwierdzonych aktami notarialnymi, ustanawiających służebność gruntową na określonym obszarze. W ten sposób inwestor nabywa tytuł prawny do nieruchomości, zapewniając sobie także możliwość dojazdu do linii w sytuacjach awaryjnych, bez konieczności ustanawiania obszaru ograniczonego użytkowania. Opisana wyżej droga prawna jest jednak często kwestionowana przez organy analizujące stosowne zapisy zawarte w raporcie oddziaływania na środowisko.

Jeszcze większe trudności występują przy sporządzeniu raportu oddziaływania na środowisko dla linii, która na skutek przewlekłości postępowania administracyjnego realizowana jest odcinkami. Sytuację komplikuje to, że dla poszczególnych fragmentów linii zostały wydane bądź wymagane są różne decyzje administracyjne, wynikające z konieczności stosowania przepisów prawa obowiązującego w momencie złożenia wniosku o wydanie określonego rozstrzygnięcia administracyjnego. Źródłem trudności w przygotowaniu raportu oddziaływania na środowisko dla tak lokalizowanej, a niekiedy realizowanej już linii, jest zapis zawarty w art. 46., ust. 1a. ustawy (6) nakazujący sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko (a dokładnie wydania decyzji środowiskowej) dla całego przedsięwzięcia realizowanego w granicach województwa. Wobec braku klarownych i jednoznacznych sformułowań we wspomnianej ustawie sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko dla tak realizowanego przedsięwzięcia jest zadaniem niezwykle skomplikowanym, a dokonanie wnikliwej i bezstronnej jego oceny przez organ prowadzący postępowanie OOS wymaga bardzo dobrego merytorycznego przygotowania osób analizujących raport.

WNIOSKI

1. Procedura lokalizacyjna elektroenergetycznych inwestycji liniowych podlega tym samym przepisom, co procedura obowiązująca w przypadku wielu innych przedsięwzięć z różnych dziedzin gospodarki. W ocenie inwestorów jest ona bardzo skomplikowana i cechuje się wieloma ograniczeniami formalno-

- prawnymi, co powoduje, że uzyskanie ostatecznej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia jest bardzo trudne i czasochłonne.
2. Jednym z najistotniejszych dokumentów niezbędnych w procedurze OOS elektroenergetycznych inwestycji liniowych jest raport oddziaływania na środowisko sporządzany na etapie uzgadniania decyzji środowiskowej. Z uwagi na wymagany szeroki zakres i nieprecyzyjne zapisy dotyczące wymaganej zawartości raportu jego przygotowanie sprawia wiele trudności, a merytoryczna zawartość ostatecznej wersji tego dokumentu jest często kwestionowana przez organy prowadzące postępowania w sprawie OOS.
  3. Zapisy zawarte w art. 52. Ustawy Prawo ochrony środowiska, precyzujące wymagany zakres raportu oddziaływania na środowisko, są niedostosowane do potrzeb sporządzania raportów dla napowietrznych linii elektroenergetycznych — inwestycji o charakterze szczególnym, zarówno pod względem wykorzystywanych technologii, jak i możliwych implikacji środowiskowych.
  4. Aktualny zasób informacji dotyczący obszarów chronionych europejskiej sieci Natura 2000 uniemożliwia w praktyce sporządzenie rzetelnego raportu oddziaływania na środowisko dla linii napowietrznych wysokiego napięcia projektowanych do przeprowadzenia przez ich tereny lub w sąsiedztwie takich obszarów.
  5. Sprawna lokalizacja elektroenergetycznych inwestycji liniowych wymaga pilnej nowelizacji Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i Ustawy Prawo ochrony środowiska, w zakresie przebiegu procedury lokalizacyjnej oraz doprecyzowania wymaganego zakresu raportu oddziaływania na środowisko.

PIŚMIENNICTWO

1. Ustawa z dnia 18 maja 2005 r. o zmianie ustawy — Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw. DzU z 2005 r. nr 113, poz. 954
2. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. DzU z 2003 r. nr 80, poz. 717 ze zmianami: DzU z 2004 r. nr 6, poz. 41, nr 141, poz. 1492 oraz z 2005 r. nr 113, poz. 954. i nr 130, poz. 1087 oraz z 2006 r. nr 45, poz. 319
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. Tekst jednolity: DzU z 2006 r. nr 156, poz. 1118 ze zmianą DzU z 2006 r. nr 170, poz. 1217
4. Ustawa o planowaniu przestrzennym. Projekt z dnia 8 sierpnia 2006 r.
5. PN-E-05100-1. Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i Budowa. Wydanie marzec 1998
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Tekst jednolity: DzU z 2006 r. nr 129, poz. 902 ze zmianą DzU z 2006 r. nr 170, poz. 1217
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. DzU z 2004 r. nr 92, poz. 880 ze zmianami: MP nr 44, poz. 779 i z 2005 r. nr 62, poz. 861; DzU z 2005 r. nr 113, poz. 954 i nr 130, poz. 1087
8. Stankowska A., Szuba M.: Realizacja elektroenergetycznych inwestycji liniowych w aspekcie społeczno-środowiskowym — przepisy a praktyka inwestycyjna. Probl. Ocen Środ. 2006;3(34):54–62